३. बेरीज

उजळणी

◆ खालील बेरजा करा.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
३४२	३४५	१७०	२९४	६०९
+ १२३	+ ३२४	+ ६२६	+ १०५	+ २००

◆ खालील बेरजांचे निरीक्षण करा.

	ह	श	द	ए
	४	३	०	१
+	३	२	९	०
	७	५	९	१

	दह	ह	श	द	ए
	७	३	२	१	५
+			३	५	२
	७	३	५	६	७

तीन अंकी संख्यांची बेरीज करताना ज्याप्रमाणे एककांत एकक, दशकांत दशक व शतकांत शतक मिळवतात, त्याचप्रमाणे चार अंकी किंवा पाच अंकी संख्यांची बेरीज करताना हजारांत हजार आणि दशहजारांत दशहजार मिळवतात.

◆ आडव्या मांडणीने केलेल्या बेरजेचे निरीक्षण करा.

७ ५ १ ३ + १ २ ७ ३ = ८७८६

प्रथम एककांत एकक मिळवू.
नंतर दशकांत दशक, शतकांत शतक व हजारांत हजार मिळवू.

स्वाध्याय

१. खालील बेरजा उभ्या मांडणीने करा.

(१) २३०१ + ४०५६ (२) ४०१७ + २०८१ (३) २०१७ + १७०६०
(४) ४७७७ + २००१ (५) ९४१ + ९९०५८ (६) १२३३६ + ५००२१
(७) ७७७७७ + २००१ (८) ९९९ + ४०००

२. आडव्या मांडणीने बेरीज करा.

(१) ७००६ + २१९३ (२) ४११ + ५८८ (३) २७९ + ९७४१०
(४) ५३०४६ + २००१ (५) ७०१३ + ९१४०५ (६) ९२९८ + ८०३०१

३. खालील तिन्ही स्तंभांमधील समान असलेल्या संख्या जोडा.

चौदा हजार अधिक तीनशे	५०९ + १००	९९७०२
दोन हजार अधिक नव्वद	१४००० + ३००	६०९
पाचशे नऊ + शंभर	९९००० + ७०२	२०९०
नव्याण्णव हजार + सातशे दोन	२००० + ९०	१४३००

बेरीज : हातच्याची

◆ तन्वीजवळ ६३७ मणी आहेत.

सान्वीजवळ ५७४ मणी आहेत.

दोघींजवळ मिळून एकूण किती मणी आहेत ?

७ सुटे आणि ४ सुटे मणी मिळवल्यावर दशकाची १ माळ तयार होईल व सुटा १ मणी तसाच राहील.

३ दशकमाळा व ७ दशकमाळा मिळून १० दशकमाळा व नवीन १ दशकमाळ मिळून ११ दशकमाळा होतील.

११ दशकमाळांपैकी १० दशकमाळा एकत्र करून शतकाचा १ बटवा तयार होईल व १ दशकमाळ तशीच राहील.

दोघींजवळ मिळून ११ शतकबटवे आहेत. त्यांत १ नवीन शतकबटवा मिळवला, त्यामुळे १२ शतकबटवे झाले. त्यांपैकी १० शतक म्हणजे १ हजार;

म्हणून एक हजाराचे १ पाकीट करू. २ शतकबटवे तसेच राहतील.

दोघींचे मिळून एकूण मणी म्हणजे १२११ मणी होतील.

६३७ + ५७४ ही बेरीज

थोडक्यात शेजारी दाखवल्याप्रमाणे लिहू.

	ह	श	द	ए
	१	१	१	
+		६	३	७
		५	७	४
	१	१२	११	११

◆ खालील बेरजा करा.

	ह	श	द	ए
+		५	४	८
		९	५	७

	ह	श	द	ए
+		६	५	०
		८	७	९

	ह	श	द	ए
+		४	८	९
		५	१	१

चार अंकांपर्यंतच्या संख्यांची बेरीज

स्वाध्याय

बेरीज करा.

(१) ५६४२ + ४१७९

	ह	श	द	ए
	५	६	४	२
+	४	१	७	९

(२) ४९८४ + ७७५

	ह	श	द	ए
	४	९	८	४
+		७	७	५

(३) ७८५० + २९

	ह	श	द	ए
	७	८	५	०
+			२	९

(४) ५६८९ + १३५ + ८७

ह	श	द	ए
+			
+			

(५) ७ + ४८९५ + १३७

ह	श	द	ए
+			
+			

(६) २३९ + ५३१० + ३०

ह	श	द	ए
+			
+			

◆ बेरीज करा : ६७८५ + ७४५३

	ह	श	द	ए
	६	७	८	५
+	७	४	५	३

दह	ह	श	द	ए
	१	१		
	६	७	८	५
+	७	४	५	३
१	४	२	३	८

प्रथम संख्यांची उभी मांडणी करू.
एककांत एकक मिळवू. ५ + ३ = ८
आता दशकांत दशक मिळवू.
८ द + ५ द = १३ द
१३ द म्हणजे १ श ३ द
१ श हातचा आला. ३ द उरले.
आता ७ श + ४ श = ११ श
११ श + हातचा १ श = १२ श
१२ श म्हणजे १ ह २ श
१ ह हातचा आला, उरले २ श.
आता ६ ह + ७ ह = १३ ह
१३ ह + हातचा १ ह = १४ ह

प्रत्येक स्थानाच्या खाली एकच अंक लिहितात, यावरून १४ दह म्हणजे १ दशहजार व ४ हजार. यातील १ साठी नवे स्थान निर्माण करू. दशहजाराचे स्थान 'दह' असे दाखवू.
बेरीज आली १४२३८.

स्वाध्याय

१. बेरीज करा.

(१) ७८५९ + ८५४६

दह	ह	श	द	ए
+				

(२) ८८८८ + ४५७६

दह	ह	श	द	ए
+				

२. उभी मांडणी करून बेरीज करा.

(१) ८५०९ + ३६५८ (२) ९०७६ + ४९५३ (३) ६८४१ + ७५१५

(४) ५७०९ + ७८११ (५) ६८५४ + ३९६३ (६) २८४७ + ९५६३

◆ **बेरीज करा : २४५५८ + ३७**

जर अमित, रूपेश व सुमित यांनी संख्यांची मांडणी खालीलप्रमाणे करून बेरीज केली, तर कोणाची बेरीज बरोबर आली ?

अमितची मांडणी

दह	ह	श	द	ए
२	४	५	५	८
+ ३	७			
६	१	५	५	८

रूपेशची मांडणी

दह	ह	श	द	ए
+ २	४	५	५	८
			३	७
२	४	५	९	५

सुमितची मांडणी

दह	ह	श	द	ए
२	४	५	५	८
+	३	७		
२	८	२	५	८

रूपेशची बेरीज बरोबर आली. अमित व सुमित यांनी ३७ ही संख्या योग्य स्थानी मांडली नाही. ३७ ही संख्या दोन अंकी आहे. यात ३ दशक व ७ एकक आहेत. दह, ह आणि श या स्थानांत अंक नाहीत. बेरीज करताना एककाखाली एकक, दशकाखाली दशक असे लिहितात. अमित आणि सुमित यांची मांडणी चुकली, त्यामुळे बेरीजही चुकली.

स्वाध्याय

बेरीज करा.

(१) १७१९ + ४९२५ (२) ११५७ + ९०० (३) २७०९ + ३५

(४) ३७५२ + ४८५ (५) ८०७६ + ५६५ (६) ५७००४ + ३८१६

(७) ८८७०९ + १६५ (८) २७०९५ + ४८०७ (९) ५१०९८ + १९८०३

(१०) ३०० + १५० + ७० + ३५ (११) ४९००० + ४२०० + ६२० + ५४

(१२) ४००० + १६०० + ८०० + ८० + ३२० + ३२

◆ **खालील बेरीज आडव्या मांडणीने करा. हातचा मनात धरा.**

२ ७ ० ० ५ + १ १ २ ३ ८ = २८२४३

स्वाध्याय

आडव्या मांडणीने बेरीज करा.

(१) ४५१२ + २३९५ (२) ९२००९ + ४२९ (३) ५०३२५ + १५२

आयेशा : दोन संख्यांची बेरीज कशी करायची, हे आम्हांला चांगलं समजलं, पण एक विचारायचंय.

ताई : काय ग ?

आयेशा : बेरीज करताना आधी एककांची, मग दशकांची, शतकांची अशाच क्रमानं का करायची ? आधी शतकांची, मग दशकांची, अशी का नाही करत ?

ताई : तशीही करता येईल. तुला दोन्ही रीतींनी बेरजा करून दाखवते. त्या नीट पाहा म्हणजे तुझ्या प्रश्नाचं उत्तर तुला मिळेल.

रीत १

	श	द	ए
	२	९	९
+	१	८	७
+	१	२	६
	४	१९	२२
	४+१	९+२	२
	५	११	२
	५+१	१	२
	६	१	२

इथे प्रथम शतकांची मग दशकांची व नंतर एककांची बेरीज केली आहे. दशकांच्या व शतकांच्या घरात दोन वेळा हातचे आले.

रीत २

	२	२	
	२	९	९
+	१	८	७
+	१	२	६
	६	२१	२२
	६	१	२

इथे क्रमाने एककांची, दशकांची व शतकांची बेरीज केली.
दशकांच्या बेरजेत एकदाच हातचे आले.

आयेशा : आता समजलं. शतकाच्या म्हणजे सर्वांत डावीकडच्या स्थानापासून बेरीज करण्यापेक्षा, उजवीकडून क्रमानं एकक, दशक, शतक याप्रमाणे बेरीज करणं जास्त सोपं होतं.

✍ **लक्षात घ्या :** बेरीज करताना आधी एककांची, मग दशकांची, नंतर शतकांची याप्रमाणे एककापासून सुरुवात करून क्रमाने मोठ्या स्थानांवरील अंकांची बेरीज करणे सोईचे असते.